

**Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
Інститут туризму**

Кафедра туризму і рекреації

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

для студентів спеціальності 6. 1040301 «Туризм»

**Івано-Франківськ
2013**

УДК 379.85 (075.8)
ББК 65.49

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту туризму
(протокол № 4 від 7 листопада 2013 р.)

Рецензенти:

доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри туризмознавства і краєзнавства, директор Інституту туризму Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника В.С. Великочий;

доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної і курортної справи Інституту туризму Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника В.М. Клапчук

Методичні рекомендації до виконання курсових робіт для студентів спеціальності б. 1040301 «Туризм» / [голова авторського колективу Калуцький І.Ф., автори-упорядники: Дутчак О.І., Маланюк Т.З., Кіндратчук Н.М., Гуменюк Г.М.]. – Івано-Франківськ: НАІР, 2013. – 28 с.

Для студентів вищих навчальних закладів туризмознавчих спеціальностей.

УДК 379.85 (075.8)

Зміст

1.	Загальні положення	4
2.	Порядок виконання курсової роботи	5
3.	Структура, обсяг, зміст курсової роботи	9
4.	Оформлення курсової роботи	10
5.	Порядок подання роботи на рецензію і захист	11
6.	Додатки	16

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Курсова робота — це самостійне навчально-наукове дослідження студента, яке виконується з певної дисципліни чи окремих її розділів.

Згідно з Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах України курсова робота виконується з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних студентами за час навчання, та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

Тематика курсових робіт має відповідати завданням навчальної дисципліни і тісно пов'язуватися з практичними потребами конкретного фаху. Вона затверджується на засіданні кафедри. Виконання курсових робіт визначається графіком.

Курсова робота допомагає студентові систематизувати отримані теоретичні знання з вивченої дисципліни, перевірити якість цих знань; оволодіти первинними навичками проведення сучасних досліджень. Уже на цій першій творчій спробі можна виявити здатність студента самостійно осмислити проблему, творчо, критично її дослідити; вміння збирати, аналізувати і систематизувати літературні (архівні) джерела; здатність застосовувати отримані знання при вирішенні практичних завдань; формулювати висновки, пропозиції і рекомендації з предмета дослідження. Випадає й слушна можливість проконтролювати вміння студента правильно організувати свою дослідницьку роботу та оформити її результати.

Під час виконання курсової роботи бажаним є використання нормативних документів, фахових та довідкових видань, матеріалів науково-практичних конференцій, що розглядають питання розвитку туризму в Україні в цілому та в Карпатському регіоні зокрема.

В процесі виконання роботи студенти повинні показати вміння працювати з літературними джерелами, оволодівати прийомами збору, систематизації та правильного використання інформаційного та статистичного матеріалу, чітко і логічно формулювати свої думки, навчитися розробляти екскурсійні програми та спортивно-туристські походи з активними формами

пересування в межах туристського району.

Кожному студенту кафедрою призначається керівник курсової роботи з числа викладачів кафедри та консультантів за окремими розділами роботи.

Студент несе відповідальність за дотриманням вимог щодо змісту та оформлення курсової роботи та терміну її виконання. Робота оцінюється позитивно, якщо вона є самостійним дослідженням та оформлена у відповідності з вимогами, які зазначені у розділі 4 пропонованих методичних вказівок.

II. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Готуючись до виконання курсової роботи, студент обирає її тему. Тема повинна особливо зацікавити студента, викликати прагнення глибоко вивчити її суть. Лише за такими умовами, в процесі опрацювання теми студент здатний практично реалізувати поставлену у роботі головну ідею, зробити свій внесок у розвиток цієї теми, викласти свої уявлення та думки щодо тематики роботи.

Після визначення теми проводять першу настановну консультацію з науковим керівником. Під час консультації визначаються: загальні вимоги до роботи, порядок її виконання, орієнтовний план, основна література та інші джерела, які підлягають вивченню, зміст та методика спостережень, обсяг, методична база для виконання роботи. Після цього студент постійно користується консультаціями наукового керівника.

Відповідно до строку подачі курсової роботи для захисту студент подає науковому керівникові на затвердження графік виконання роботи. Графік визначає строки виконання таких етапів роботи:

- добір теми та настановчої консультації;
- затвердження графіку виконання роботи;
- складання бібліографії з теми;
- вивчення літератури та інших джерел;
- затвердження плану курсової роботи;
- підготовка першого варіанту роботи;
- перевірка керівником першого варіанту роботи;

- внесення змін, оформлення роботи;
- подача курсової роботи для захисту.

Першим етапом у процесі виконання курсової роботи є ознайомлення з обраними для дослідження об'єктами; визначення характеру та обсягів практично доступних для використання літературних, статистичних та інших джерел і матеріалів; збирання первинного матеріалу.

Кафедра визначає календарний графік виконання роботи, що наведений у завданні до курсової роботи. Чітке дотримання термінів виконання роботи дозволить своєчасно завершити виконання курсової роботи, врахувати зауваження керівника, усунути недоліки, здати її на кафедру та вийти на захист.

Наступний етап — підбір та опрацювання літературних джерел. Для написання якісної курсової роботи потрібний ретельний і обміркований добір літературних джерел, складання загальної бібліографії. Під час написання курсової роботи, проводиться систематизація джерел.

До складу бібліографії мають бути віднесені вітчизняні та міжнародні інструктивні матеріали, підручники, навчальні посібники, довідники, збірники, словники, енциклопедії, монографії, матеріали наукових конференцій, журнальні та газетні статті, атласи, карти, картосхеми, тощо. Слід починати із загальної (підручники, довідники, видання енциклопедичного характеру, теоретичні розробки) та переходити до спеціальної літератури (інструктивні та нормативні документи, монографії, статті специфічні для даної проблеми, періодичні видання, картографічний матеріал, статистичні дані тощо).

Вивчення літератури та дослідження проблеми повинні проводитись в історичному аспекті — від історичних витоків проблеми, його теоретичних засад, до сучасного стану, практичної реалізації, перспектив розвитку. Це дозволяє вивчити явище чи проблему в динаміці, виявити тенденції розвитку, науково спрогнозувати її. Після підбору літератури слід розпочинати її вивчення, систематизацію, конспектування.

Виконуючи курсову роботу, необхідно пам'ятати, що вивчення — це не лише механічне засвоєння інформації, а й активний творчий процес, спрямований на вирішення поставлених завдань. Опрацьовуючи ту чи іншу

монографію чи статтю, слід конспектувати основні положення, точки зору, висновки та їх обґрунтування. Кожну виписку рекомендується робити на окремих аркушах з вказівкою всіх вихідних даних видання, що дасть змогу зробити правильне посилання на літературу. Під час роботи над теоретичною літературою студент повинен зуміти дати аналіз прочитаного, критично розібрати концепції автора, відзначивши їх сильні та слабкі сторони.

Особливу увагу слід звернути на питання, що не знайшли висвітлення у сучасній літературі чи були лише поставленими в працях дослідників. Якщо з даної проблеми існує декілька точок зору, то автор курсової роботи повинен коротко викласти кожна з них, дати їм критичну оцінку й обґрунтувати, чому він дотримується тієї чи іншої концепції, чи висунути та довести власну точку зору.

Попереднє ознайомлення з літературними джерелами є підставою для складання плану курсової роботи.

Орієнтовний план курсової роботи

Вступ.

Розділ 1. Науково-методичні основи розвитку туризму в Івано-Франківській області.

Розділ 2. Аналіз історико-культурної спадщини Івано-Франківської області для організації туристичної діяльності

Розділ 3. Можливості використання історико-культурної спадщини Івано-Франківської області для організації туризму

Висновки

Список використаних джерел і літератури

Додатки

Основна вимога до курсової роботи — її науковість, що передбачає творчий підхід до написання обраної теми, правильне та глибоке висвітлення всіх її аспектів, усвідомлення результатів дослідження та вміння робити узагальнення, висновки та рекомендації щодо вдосконалення досліджуваної проблеми. Науковість курсової роботи визначається науково-теоретичним рівнем і практичною значимістю. У курсовій роботі необхідно не тільки розкрити тему, описати матеріал, але й отримати з нього інформацію соціально-економічного, культурологічного та світоглядного характеру.

Важливою вимогою до курсової роботи є логічно-послідовне викладення матеріалу та наочність. Усі розділи роботи та ілюстративний матеріал повинні бути взаємопов'язаними між собою.

Курсова робота повинна відповідати таким вимогам як грамотність та правильність оформлення. Робота повинна бути надрукованою, мати якісну графіку ілюстративного матеріалу, не мати стилістичних та орфографічних помилок.

В процесі написання роботи у разі необхідності студент звертається до наукового керівника за консультаціями. Керівник проводить індивідуальні консультації для студентів за відповідним графіком, встановленим кафедрою. Консультанти проводять групові консультації у відповідності з навчальним планом.

Необхідно витримати заданий обсяг курсової роботи, що становить 30-35 друкованих сторінок. Значне перевищення встановленого обсягу свідчить про те, що студент погано орієнтується в матеріалі, не вміє відібрати головного, найбільш суттєвого. Разом з тим, занадто малий обсяг роботи не дозволяє достатньо розкрити тему.

Потрібно також дотримуватись пропорції обсягу всіх структурних частин роботи. Зокрема, вступ і висновки в сумі не повинні перевищувати 10 відсотків її загального обсягу.

Виконана курсова робота у встановлений термін подається на кафедру, де після реєстрації секретарем передається науковому керівнику на рецензування. У рецензії науковий керівник зазначає позитивні сторони та недоліки в роботі, оцінює наявність елементів творчого пошуку, новизни, дотримання вимог щодо змісту та оформлення. За незадовільної оцінки курсова робота повертається на доопрацювання.

Захист курсової роботи відбувається відповідно до затвердженого кафедрою графіку у присутності членів комісії.

III. СТРУКТУРА, ОБСЯГ, ЗМІСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота має бути самостійним, завершеним дослідженням, яка складається з вступу, основної частини, пропозицій та висновків, списку використаних джерел, додатків.

Досить складним і важким моментом у підготовці курсової роботи є написання вступу, що має першочергове значення, оскільки його зміст дає змогу визначити професійну підготовку майбутнього фахівця, його теоретичний і науковий рівень.

Найбільш оптимальним є вступ, в якому розкривається актуальність теми, подається загальна характеристика сучасного стану проблеми, яка досліджується, визначається мета об'єкт та предмет дослідження, ставляться конкретні завдання дослідження, окреслюється структура курсової роботи. Рекомендований обсяг вступу 2-3 сторінки.

В основній частині викладається зміст дослідження за розділами курсової роботи, що вміщує питання, пов'язані з особливостями розвитку туризму. Перший розділ розглядає науково-теоретичні питання розвитку туризму в цілому по країні. У другому розділі студент повинен детально проаналізувати сучасний стан розвитку туризму в туристському регіоні чи області, виходячи з наявних історико-культурних ресурсів. На базі проведеного аналізу розробляється студентами план організації та проведення туристського походу з активними формами пересування, розробляється екскурсійна програма в межах пропонованого туристського регіону. Рекомендований обсяг основної частини 25-30 сторінок.

Висновки завершують курсову роботу. У стислій формі викладаються основні положення, а також рекомендації та пропозиції наукового та практичного характеру результатів проведеного дослідження. Вони мають засвідчити рівень досягнення поставленої мети, бути короткими. Рекомендований обсяг 3-4 сторінок.

Список використаної літератури складається лише з тих джерел, що були використаними у процесі виконання курсової роботи. Загальна їх кількість повинна становити 25-30 позицій.

IV. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота повинна бути стилістичною, грамотно відредагованою та оформленою відповідно наведеним нижче вимогам. Вона комплектується у такій послідовності:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновки
- список використаних джерел;
- додатки.

Курсова робота виконується на папері формату А4 (210x297 мм). Поля: ліворуч – 30 мм, праворуч – 10 мм, зверху – 15 мм, знизу – 20 мм. При написанні курсової роботи з використанням комп'ютерного набору використовується 1,5 інтервал, шрифт Times New Roman, кегль – 14 пт.

Титульний аркуш (перша сторінка) оформляється за установленою формою. Типовий зразок титульного аркуша подано в додатку А.

Заголовки від тексту відділяються зверху та знизу трьома інтервалами. Перенос слів у заголовках не дозволяється. Крапка у кінці заголовку не ставиться. Назва розділів друкується прописними (великими) літерами, параграфів і пунктів – рядковими (малими). Заголовок розділу в тексті розміщується посередині сторінки, параграфу та пункту – з абзацу. Не дозволяється розміщувати заголовок унизу однієї сторінки, а текст починається з наступної.

У процесі написання тексту потрібно виділяти абзаци (1,25 см).

Оформлення наукового апарату є наочним свідченням уміння студента працювати над літературою та джерелами. Слід робити посилання на кожне запозичене положення чи точку зору. У ході цитування слід звірити текст і дати точний опис джерела, звідки беремо цитату Усі факти, положення, цитати, підрахунки, використані в курсовій роботі, повинні мати посилання на літературу, що була опрацьована.

Найбільш поширеними є посилання у тексті. У даному випадку посилання оформлюється у скороченому вигляді – береться в дужки. Наприклад: [3, с. 23], де перша цифра "3" означає номер літературного джерела із списку використаної літератури, а друга – "23" – його сторінку.

Посилання на інформацію, що міститься в додатках оформлюють наступним чином – (Див. дод. Д).

Важливою частиною курсової роботи є таблиці та графічні матеріали. Таблиці, у яких систематизована статистична інформація та малюнки, що вміщують різноманітні графічні ілюстрації (діаграми, схеми, графіки), мають позначатися в межах роботи арабськими цифрами; розміщуються вони після першого посилання на них у тексті (посилання мають бути на всі таблиці та малюнки). Таблиці та малюнки повинні мати назви, що відповідають їх змісту.

V. ПОРЯДОК ПОДАННЯ РОБОТИ НА РЕЦЕНЗІЮ І ЗАХИСТ

Виконану курсову роботу студент подає на кафедру для рецензування у терміни, передбачені графіком навчального процесу, але не пізніше ніж за два тижні до захисту. Рецензію на курсову роботу складає науковий керівник після її перевірки. У ній повинно бути висвітлено: позитивні сторони курсової роботи (відповідність темі, повнота розкриття матеріалу, правильність оформлення тощо), її недоліки (помилки в розрахунках, невідповідність темі, недостатній обсяг роботи тощо), попередня оцінка роботи. Курсову роботу, що має серйозні недоліки, повертають для повного або часткового доопрацювання відповідно до зауважень та рекомендацій.

Захист курсових робіт відбувається за встановленим графіком прилюдно, перед комісією. Процедура захисту передбачає стисле викладення студентом основних положень роботи, а також відповіді на запитання членів комісії. До захисту студент отримує свою роботу, ознайомлюється з рецензією і готується аргументовано відповісти на зауваження та запитання. У процесі захисту члени комісії оцінюють глибину знань студента щодо теми дослідження, його вміння вести дискусію, обґрунтовувати та відстоювати свою точку зору, чітко

формулювати відповіді на поставлені запитання. Остаточну оцінку вносять у відомість та залікову книжку студента.

Оцінювання курсової роботи здійснюється за національною шкалою – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» та за шкалою ЄКТС.

«А» (90-100 балів) студент може отримати у випадку, якщо він:

- своєчасно та якісно виконав завдання курсової роботи згідно із затвердженою темою;
- при виконанні курсової роботи опрацював законодавчо-інструктивні документи, літературні джерела, Інтернет-ресурси з теми дослідження;
- аргументовано і логічно розкрив питання досліджуваної теми, виклав матеріал літературною мовою;
- сформулював висновки до кожного розділу курсової роботи;
- виявив творчий підхід при розробці пропозицій щодо удосконалення діяльності досліджуваного підприємства,
- отримав позитивну рецензію наукового керівника;
- послідовно та логічно доповів про результати роботи під час захисту, продемонстрував глибокі знання з досліджуваної теми та вміння чітко викладати власні думки;
- супроводжував доповідь змістовними ілюстративними матеріалами, дав вичерпні аргументовані відповіді на всі запитання членів комісії,
- достатньо змістовно доповів про результати роботи під час захисту, супроводжував доповідь ілюстративними матеріалами, в цілому аргументовано і без суттєвих помилок відповів на запитання членів комісії.

«В» (80-89 балів) студент може отримати тоді, коли:

- своєчасно та якісно виконав завдання курсової роботи згідно з затвердженою темою;
- при виконанні курсової роботи опрацював законодавчо-інструктивні документи, літературні джерела по темі дослідження;
- логічно розкрив питання досліджуваної теми, виклав матеріал літературною мовою;

- виявив творчий підхід при розробці пропозицій щодо вдосконалення діяльності досліджуваного об'єкта;
- сформулював висновки до кожного розділу курсової роботи;
- отримав позитивну рецензію наукового керівника з окремими несуттєвими зауваженнями;
- в цілому аргументовано і без суттєвих помилок доповів про результати роботи під час захисту, продемонстрував глибокі знання з досліджуваної теми та вміння чітко викладати власні думки;
- супроводжував доповідь змістовними ілюстративними матеріалами, дав вичерпні аргументовані відповіді на всі запитання членів комісії,

але при виконанні курсової роботи допустив окремі помилки, недостатньо використовував додаткову літературу та Інтернет-ресурси; під час захисту не досить повно й аргументовано викладав матеріал.

«С» (70 до 79 балів) студент може отримати тоді, якщо:

- розкрив зміст питань курсової роботи відповідно до завдання керівника;
- при виконанні курсової роботи опрацював законодавчо-інструктивні документи, літературні джерела з теми дослідження;
- сформулював висновки до кожного розділу курсової роботи;
- отримав позитивну рецензію наукового керівника з окремими несуттєвими зауваженнями;
- доказово і без суттєвих помилок доповів про основні положення роботи під час захисту, продемонстрував достатні знання з досліджуваної теми та вміння чітко викладати власні думки,

але допускав окремі помилки при виконанні курсової роботи; виявив деякі недоліки під час захисту; недостатньо використовував додаткову літературу; виконав курсову роботу, не дотримуючись вимог до оформлення, не виявив творчого підходу при розробці пропозицій щодо вдосконалення діяльності досліджуваного підприємства.

«D» (60 до 69 балів) студент отримує тоді, якщо:

- виконав курсову роботу відповідно до завдання, але з окремими недоліками;

- виявив знання і розуміння основних теоретичних положень навчальної дисципліни, з якої виконується робота;
- сформулював висновки з окремих розділів;
- отримав позитивну рецензію наукового керівника з окремими суттєвими зауваженнями;
- доповів про результати роботи під час захисту без порушень послідовності розкриття змісту;
- відповідав на окремі запитання членів комісії при захисті,
але допускав окремі помилки при виконанні курсової роботи; недостатньо використовував додаткову літературу та Інтернет-ресурси; при написанні курсової роботи не дотримувався вимог до оформлення, продемонстрував недостатньо глибокі знання з досліджуваної теми, не супроводжував доповідь ілюстративними (або матеріали використовувались, але були незмістовними), неповно або недостатньо аргументовано відповідав на запитання членів комісії, припустив окремі помилки у своїх доповідях.

«Е» (50-59 балів) ставиться у випадку, якщо студент:

- виконав значну частину завдань курсової роботи згідно із завданням керівника за затвердженою темою;
- виявив знання і розуміння основних теоретичних положень дисциплін кафедри;
- отримав позитивну рецензію наукового керівника з окремими суттєвими зауваженнями;
- доповів про результати роботи під час захисту без суттєвих порушень послідовності розкриття змісту;
- відповідав на окремі запитання членів комісії при захисті,
але допускав значну кількість суттєвих помилок у виконанні курсової роботи; не виявив старанності при виконанні окремих завдань; недостатньо використовував основну, додаткову літературу та Інтернет-ресурси; при виконанні курсової роботи не дотримувався вимог до оформлення, продемонстрував недостатньо глибокі знання з досліджуваної теми, не розумів сутності економічних понять при її захисті; не супроводжував доповідь

ілюстративними (або матеріали використовувались, але були незмістовними), неповно або недостатньо аргументовано відповів на запитання членів комісії, припустив окремі помилки у своїх доповідях.

Оцінка «FX» (26 до 49) за шкалою ЄКТС ставиться тоді, якщо студент:

- виконав курсову роботу з порушеннями завдання або з суттєвими недоліками змісту та оформлення, про що зазначається у рецензії наукового керівника;
- поверхово ознайомився з основною літературою, не використовував додаткову літературу та Інтернет-ресурси;
- виконав курсову роботу, не дотримуючись вимог до оформлення;
- не виконав завдання курсової роботи у повному обсязі;
- невпевнено орієнтувався в змісті роботи під час її захисту, непослідовно доповів про результати роботи, продемонстрував недостатні знання з досліджуваної теми.

Оцінку «F» (від 1 до 25 балів) за шкалою ЄКТС студент отримує тоді, коли:

- виконав курсову роботу з порушеннями завдання або з суттєвими недоліками змісту та оформлення, про що зазначається у рецензії наукового керівника,
- допускав суттєві помилки при виконанні курсової роботи;
- оволодів матеріалом по темі курсової роботи на рівні елементарного розпізнання та відтворення окремих понять у галузі туризму;
- не зміг розкрити зміст окремих питань, передбачених завданням наукового керівника;
- поверхово ознайомився з основною літературою, не використовував додаткову літературу та Інтернет-ресурси;
- невпевнено орієнтувався в змісті роботи під час її захисту, не зміг послідовно доповісти про результати роботи, продемонстрував недостатні знання з досліджуваної теми, припустив грубі помилки у відповідях (або зовсім не відповів) на запитання членів комісії.

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

_____ (повна назва кафедри)

КУРСОВА РОБОТА (ПРОЕКТ)

З _____ (назва навчальної дисципліни)

на тему _____

Студента (ки) ____ курсу, групи _____
напряму підготовки (спеціальності)

_____ (прізвище та ініціали студента (ки))

Керівник _____

_____ (посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала: _____

Університетська шкала: _____

Оцінка ECTS: _____

Члени комісії: _____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ

БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ НАУКОВИХ РОБІТ

(згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання»)

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Василій Великий. Гомілії / Василій Великий ; [пер. з давньогрец. Л. Звонська]. – Львів : Свічадо, 2006. – 307 с. – (Джерела християнського Сходу. Золотий вік патристики IV–V ст. ; № 14). 2. Коренівський Д. Г. Дестабілізуючий ефект параметричного білого шуму в неперервних та дискретних динамічних системах / Коренівський Д. Г. – К. : Ін-т математики, 2006. – 111 с. – (Математика та її застосування) (Праці / Ін-т математики НАН України ; т. 59). 3. Матюх Н. Д. Що дорожче срібла-золота / Наталія Дмитрівна Матюх. – К. : Асамблея діл. кіл : Ін-т соц. іміджмейкінгу, 2006. – 311 с. – (Ювеліри України ; т. 1). 4. Шкляр В. Елементал : [роман] / Василь Шкляр. – Львів : Кальварія, 2005. – 196, [1] с. – (Першотвір).
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Матяш І. Б. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині : історія, спогади, арх. док. / І. Матяш, Ю. Мушка. – К.: Києво-Могилян. акад., 2005. – 397, [1] с. – (Бібліотека наукового щорічника "Україна дипломатична" ; вип. 1). 2. Ромовська З. В. Сімейне законодавство України / З.В.Ромовська, Ю. В. Черняк. – К. : Прецедент, 2006. – 93 с. –

	<p>(Юридична бібліотека. Бібліотека адвоката) (Матеріали до складання кваліфікаційних іспитів для отримання Свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю ; вип. 11).</p> <p>3. Суберляк О. В. Технологія переробки полімерних та композиційних матеріалів : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О.В.Суберляк, П. І. Баштанник. – Львів : Растр-7, 2007. – 375 с.</p>
Три автори	<p>1. Акофф Р. Л. Идеализированное проектирование: как предотвратить завтрашний кризис сегодня. Создание будущего организации / Акофф Р. Л., Магидсон Д., Эддисон Г. Д. ; пер. с англ. Ф.П. Тарасенко. – Днепропетровск : Баланс Бизнес Букс, 2007. – XLIII, 265 с.</p>
Чотири автори	<p>1. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / [Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А.]. – К. : НДІ "Укراгропромпродуктивність", 2006. – 106 с. – (Бібліотека спеціаліста АПК. Економічні нормативи).</p> <p>2. Механізація переробної галузі агропромислового комплексу : [підруч. для учнів проф.-техн. навч. закл.] / О. В. Гвоздєв, Ф. Ю. Ялпачик, Ю. П. Рогач, М. М. Сердюк. – К. : Вища освіта, 2006. – 478, [1] с. – (ПТО: Професійно-технічна освіта).</p>
П'ять і більше авторів	<p>1. Психология менеджмента / [Власов П. К., Липницкий А. В., Луцыхина И. М. и др.] ; под ред. Г.С. Никифорова. – [3-е изд.]. – Х. : Гуманитар. центр, 2007. – 510 с.</p> <p>2. Формування здорового способу життя молоді : навч.-метод. посіб. для працівників соц. служб для сім'ї, дітей та молоді / [Т.В.Бондар, О. Г. Карпенко, Д. М. Дикова-Фаворська та ін.]. – К. : Укр. ін-т соц. дослідж., 2005. – 115 с. – (Серія "Формування здорового способу життя молоді" : у 14 кн., кн.</p>

	13).
Без автора	<p>1. Історія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря / [авт. тексту В. Клос]. – К. : Грані-Т, 2007. – 119 с. – (Грані світу).</p> <p>2. Воскресіння мертвих : українська барокова драма : антологія / [упорядкув., ст., пер. і прим. В. О. Шевчук]. – К. : Грамота, 2007. – 638, [1] с.</p> <p>3. Тіло чи особистість? Жіноча тілесність у вибраній малій українській прозі та графіці кінця ХІХ – початку ХХ століття : [антологія / упоряд.: Л. Таран, О. Лагутенко]. – К. : Грані-Т, 2007. – 190, [1] с.</p> <p>4. Проблеми типологічної та квантитативної лексикології : [зб. наук. праць / наук. ред. Каліущенко В. та ін.]. – Чернівці : Рута, 2007. – 310 с.</p>
Багатотомний документ	<p>1. Історія Національної академії наук України, 1941–1945 / [упоряд. Л. М. Яременко та ін.]. – К. : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2007– .– (Джерела з історії науки в Україні).</p> <p>Ч. 2 : Додатки – 2007. – 573, [1] с.</p> <p>2. Межгосударственные стандарты : каталог в 6 т. / [сост. Ковалева И. В., Рубцова Е. Ю. ; ред. Иванов В. Л.]. – Львов : НТЦ "Леонорм-Стандарт", 2005.– (Серия "Нормативная база предприятия").</p> <p>Т. 1. – 2005. – 277 с.</p> <p>3. Дарова А. Т. Неисповедимы пути Господни... : (Дочь врага народа) : трилогия / А. Дарова. – Одесса : Астропринт, 2006– .– (Сочинения : в 8 кн. / А. Дарова ; кн. 4).</p>
Матеріали конференцій,	<p>1. Економіка, менеджмент, освіта в системі реформування агропромислового комплексу : матеріали Всеукр.</p>

з'їздів	<p>конф. молодих учених-аграрників ["Молодь України і аграрна реформа"], (Харків, 11–13 жовт. 2000 р.) / М-во аграр. політики, Харк. держ. аграр. ун-т ім. В.В Докучаєва. – Х. : Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва, 2000. – 167 с.</p> <p>2. Кібернетика в сучасних економічних процесах : зб. текстів виступів на республік. міжвуз. наук.-практ. конф. / Держкомстат України, Ін-т статистики, обліку та аудиту. – К. : ІСОА, 2002. – 147 с.</p> <p>3. Матеріали ІХ з'їзду Асоціації українських банків, 30 червня 2000 р. інформ. бюл. – К. : Асоц. укр. банків, 2000. – 117 с. – (Спецвип.: 10 років АУБ).</p> <p>4. Оцінка й обґрунтування продовження ресурсу елементів конструкцій : праці конф., 6–9 черв. 2000 р., Київ. Т. 2 / відп. Ред. В.Т.Трощенко. – К. : НАН України, Ін-т пробл. міцності, 2000. – С.559–566, XIII, [2] с. – (Ресурс 2000).</p> <p>5. Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій : зб. наук. праць / наук. ред. В. І. Моссаковський. – Дніпропетровськ : Навч. кн., 1999. – 215 с.</p> <p>6. Ризикологія в економіці та підприємстві : зб. наук. праць за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., 27–28 берез. 2001 р. / М-во освіти і науки України, Держ податк. адмін. України [та ін.]. – К. : КНЕУ : Акад. ДПС України, 2001. – 452 с.</p>
Репринти	<p>1. Шиляев Б. А. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ/ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов / Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. – Х. ННЦ ХФТИ, 2006. – 19 с. – (Препринт / НАН Украины, Нац. науч. центр "Харьк. физ.-техн. ин-т" ; ХФТИ 2006-4).</p> <p>2. Панасюк М. І. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами / Панасюк М.</p>

	<p>I., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. – Чернобыль : Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. – 7, [1] с. – (Препринт / НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС ; 06-1).</p>
Депоновані наукові праці	<p>1. Социологическое исследование малых групп населения / В. И. Иванов [и др.] ; М-во образования Рос. Федерации, Финансовая академия. – М., 2002. – 110 с. – Деп. в ВИНТИ 13.06.02, № 145432.</p> <p>2. Разумовский, В. А. Управление маркетинговыми исследованиями в регионе / В. А. Разумовский, Д. А. Андреев. – М., 2002. – 210 с. – Деп. в ИНИОН Рос. акад. наук 15.02.02, № 139876.</p>
Словники	<p>1. Географія : словник-довідник / [авт.-уклад. Ципін В. Л.]. – Х. : Халімон, 2006. – 175, [1] с.</p> <p>2. Тимошенко З. І. Болонський процес в дії : словник-довідник основ. термінів і понять з орг. навч. процесу у вищ. навч. закл. / З.І.Тимошенко, О. І. Тимошенко. – К. : Європ. ун-т, 2007. – 57 с.</p> <p>3. Українсько-німецький тематичний словник [уклад. Н. Яцко та ін.]. – К. : Карпенко, 2007. – 219 с.</p> <p>4. Європейський Союз : словник-довідник / [ред.-упоряд. М.Марченко]. – 2-ге вид., оновл. – К. : К.І.С., 2006. – 138 с.</p>
Атласи	<p>1. Україна : екол.-геогр. атлас : присвяч. всесвіт. дню науки в ім'я миру та розвитку згідно з рішенням 31 сесії ген. конф. ЮНЕСКО / [наук. редкол.: С. С. Куруленко та ін.] ; Рада по вивч. продукт. сил України НАН України [та ін.]. – / [наук. редкол.: С. С. Куруленко та ін.]. – К. : Варта, 2006. – 217, [1] с.</p> <p>2. Анатомія пам'яті : атлас схем і рисунків провідних шляхів і структур нервової системи, що беруть участь у процесах пам'яті : посіб. для студ. та лікарів / О. Л. Дроздов, Л. А. Дзяк, В. О. Козлов, В. Д. Маковецький. – 2-ге вид., розшир.</p>

	<p>та доповн. – Дніпропетровськ : Пороги, 2005. – 218 с.</p> <p>3. Куерда Х. Атлас ботаніки / Хосе Куерда ; [пер. з ісп. В.Й.Шовкун]. – Х. : Ранок, 2005. – 96 с.</p>
Законодавчі та нормативні документи	<p>1. Кримінально-процесуальний кодекс України : за станом на 1 груд. 2005 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2006. – 207 с. – (Бібліотека офіційних видань).</p> <p>2. Медична статистика статистика : зб. нормат. док. / упоряд. та голов. ред. В. М. Заболотько. – К. : МНІАЦ мед. статистики : Медінформ, 2006. – 459 с. – (Нормативні директивні правові документи).</p> <p>3. Експлуатація, порядок і терміни перевірки запобіжних пристроїв посудин, апаратів і трубопроводів теплових електростанцій : СОУ-Н ЕЕ 39.501:2007. – Офіц. вид. – К. : ГРІФРЕ : М-во палива та енергетики України, 2007. – VI, 74 с. – (Нормативний документ Мінпаливенерго України. Інструкція).</p>
Стандарти	<p>1. Графічні символи, що їх використовують на устаткуванні. Показчик та огляд (ISO 7000:2004, IDT) : ДСТУ ISO 7000:2004. – [Чинний від 2006-01-01]. – К. : Держспоживстандарт України 2006. – IV, 231 с. – (Національний стандарт України).</p> <p>2. Якість води. Словник термінів : ДСТУ ISO 6107-1:2004 – ДСТУ ISO 6107-9:2004. – [Чинний від 2005-04-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2006. – 181 с. – (Національні стандарти України).</p> <p>3. Вимоги щодо безпечності контрольно-вимірювального та лабораторного електричного устаткування. Частина 2-020. Додаткові вимоги до лабораторних центрифуг (EN 61010-2-020:1994, IDT) : ДСТУ EN 61010-2-020:2005. – [Чинний від 2007-01-01]. – К. : Держспоживстандарт України,</p>

	2007. – IV, 18 с. – (Національний стандарт України).
Каталоги	<p>1. Межгосударственные стандарты : каталог : в 6 т. / [сост. Ковалева И. В., Павлюкова В. А. ; ред. Иванов В. Л.]. – Львов : НТЦ "Леонорм-стандарт, 2006– . – (Серия "Нормативная база предприятия"). Т. 5. – 2007. – 264 с.</p> <p>Т. 6. – 2007. – 277 с.</p> <p>2. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : каталог-довідник / [авт.-упоряд. М. Зобків та ін.]. – Львів : Новий час, 2003. – 160 с.</p> <p>3. Університетська книга : осінь, 2003 : [каталог]. – [Суми : Унів. кн., 2003]. – 11 с.</p> <p>4. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Горницкая И. П., Ткачук Л. П. – Донецк : Лебедь, 2005. – 228 с.</p>
Бібліографічні показники	<p>1. Куц О. С. Бібліографічний покажчик та анотації кандидатських дисертацій, захищених у спеціалізованій вченій раді Львівського державного університету фізичної культури у 2006 році / О. Куц, О. Вацеба. – Львів : Укр. технології, 2007. – 74 с.</p> <p>2. Систематизований покажчик матеріалів з кримінального права, опублікованих у Віснику Конституційного Суду України за 1997–2005 роки / [уклад. Кириць Б. О., Потлань О. С.]. – Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2006. – 11 с. – (Серія: Бібліографічні довідники ; вип. 2).</p>
Дисертації	<p>1. Петров П.П. Активність молодих зірок сонячної маси: дис. ... доктора фіз.-мат. наук : 01.03.02 / Петров Петро Петрович. – К., 2005. – 276 с.</p>
Автореферати дисертацій	<p>1. Новосад І.Я. Технологічне забезпечення виготовлення секцій робочих органів гнучких гвинтових конвеєрів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн.</p>

	<p>наук : спец. 05.02.08 „Технологія машинобудування” / І.Я. Новосад. – Тернопіль, 2007. – 20, [1] с.</p> <p>2. Нгуен Ші Данг. Моделювання і прогнозування макроекономічних показників в системі підтримки прийняття рішень управління державними фінансами : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.13.06 „Автоматиз. системи упр. та прогрес. інформ. технології” / Нгуен Ші Данг. – К., 2007. – 20 с.</p>
Авторські свідоцтва	<p>1. А. с. 1007970 ССРСР, МКИ³ В 25 J 15/00. Устройство для захвата неориентированных деталей типа валов / В. С. Ваулин, В.Г.Кемайкин (ССРСР). – № 3360585/25–08 ; заявл. 23.11.81 ; опубл. 30.03.83, Бюл. № 12.</p>
Патенти	<p>1. Пат. 2187888 Российская Федерация, МПК⁷ Н 04 В 1/38, Н 04 J 13/00. Приемопередающее устройство / Чугаева В.И.; заявитель и патентообладатель Воронеж. науч.-исслед. ин-т связи. – № 2000131736/09 ; заявл. 18.12.00 ; опубл. 20.08.02, Бюл. № 23 (II ч.).</p>
Частина книги, періодичного продовжуваного видання	<p>1. Козіна Ж. Л. Теоретичні основи і результати практичного застосування системного аналізу в наукових дослідженнях в області спортивних ігор / Ж. Л. Козіна // Теорія та методика фізичного виховання. – 2007. – № 6. – С. 15–18, 35–38.</p> <p>2. Гранчак Т. Інформаційно-аналітичні структури бібліотек в умовах демократичних перетворень / Тетяна Гранчак, Валерій Горовий // Бібліотечний вісник. – 2006. – № 6. – С. 14–17.</p> <p>3. Валькман Ю. Р. Моделирование НЕ-факторов – основа интеллектуализации компьютерных технологий / Ю.Р.Валькман, В.С.Быков, А. Ю. Рыхальский // Системні дослідження та інформаційні технології. – 2007. – № 1. – С. 39–</p>

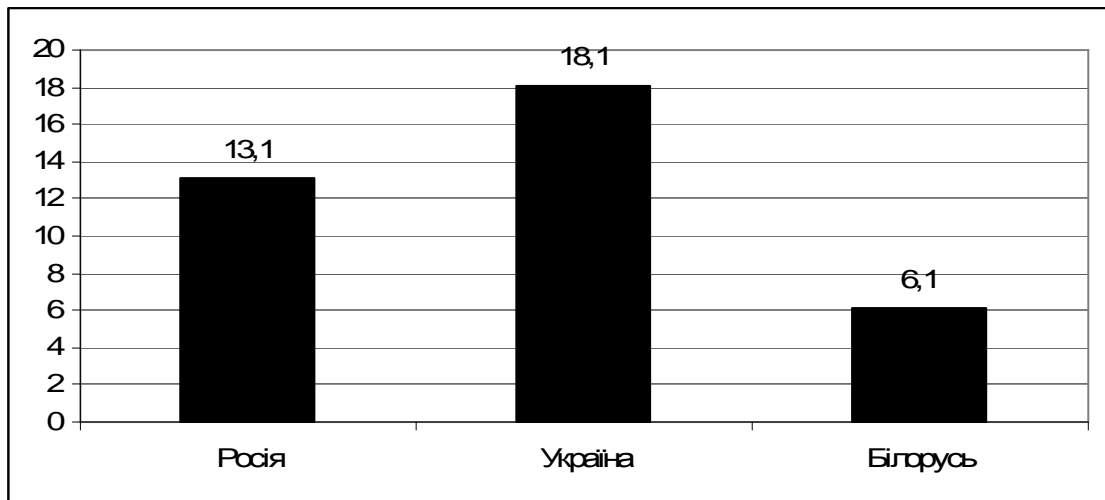
	<p>61.</p> <p>4. Ма Шуін Проблеми психологічної підготовки в системі фізкультурної освіти / Ма Шуін // Теорія та методика фізичного виховання. – 2007. – № 5. – С. 12–14.</p> <p>5. Регіональні особливості смертності населення України / Л. А. Чепелевська, Р. О. Моїсеєнко, Г. І. Баторшина [та ін.] // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. – 2007. – № 1. – С. 25–29.</p> <p>6. Валова І. Нові принципи угоди Базель II / І. Валова ; пер. з англ. Н. М. Середи // Банки та банківські системи. – 2007. – Т. 2, № 2. – С. 13–20.</p> <p>7. Зеров М. Поетична діяльність Куліша // Українське письменство ХІХ ст. Від Куліша до Винниченка : (нариси з новітнього укр. письменства): статті / Микола Зеров. – Дрогобич, 2007. – С. 245–291.</p> <p>8. Третьяк В. В. Возможности использования баз знаний для проектирования технологии взрывной штамповки / В. В. Третьяк, С.А.Стадник, Н. В. Калайтан // Современное состояние использования импульсных источников энергии в промышленности : междунар. науч.-техн. конф., 3–5 окт. 2007 г. : тезисы докл. – Х., 2007. – С. 33.</p> <p>9. Чорний Д. Міське самоврядування: тягарі проблем, принади цивілізації / Д. М. Чорний // По лівий бік Дніпра: проблеми модернізації міст України : (кінець ХІХ–початок ХХ ст. / Д. М. Чорний. – Х., 2007. – Розд. 3. – С. 137–202.</p>
Електронні ресурси	<p>1. Богомольний Б. Р. Медицина екстремальних ситуацій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. мед. вузів ІІІ–ІV рівнів акредитації / Б. Р. Богомольний, В. В. Кононенко, П. М. Чуєв. – 80 Min / 700 MB. – Одеса : Одес. мед. ун-т, 2003. – (Бібліотека студента-медика) – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM)</p>

; 12 см. – Систем. вимоги: Pentium ; 32 Mb RAM ; Windows 95, 98, 2000, XP ; MS Word 97-2000.– Назва з контейнера.

2. Розподіл населення найбільш численних національностей за статтю та віком, шлюбним станом, мовними ознаками та рівнем освіти [Електронний ресурс] : за даними Всеукр. перепису населення 2001 р. / Держ. ком. статистики України ; ред. О. Г. Осауленко. – К. : CD-вид-во "Інфодиск", 2004. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) : кольор. ; 12 см. – (Всеукр. перепис населення, 2001). – Систем. вимоги: Pentium-266 ; 32 Mb RAM ; CD-ROM Windows 98/2000/NT/XP. – Назва з титул. екрану.

Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті : (підсумки 10-ї Міжнар. конф. „Крим-2003”) [Електронний ресурс] / Л.Й.Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша // Бібліотечний вісник – 2003. – № 4. – С.43. – Режим доступу до журн. : <http://www.nbuv.gov.ua/articles/2003/03klinko.htm>.

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ДОДАТКІВ

Кількість туристичних прибуттів
(2012, у % до загальної кількості населення)

Джерело: <http://www.info-library.com.ua/books-text-5987.html>

— ДЛҀА НОТАТОК —